

4 FORSLAG TIL EN GRØNNERE FINANSLOV 2024

- Sæt penge af til en ny renluft pakke, så arbejdet med at reducere luftforureningen ikke går i stå.
- Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP) skal på niveau med sammenlignelige programmer
- Begrænsning af udledningen af miljøfarlige stoffer til vandmiljøet og nye midler til oprensning af PFAS-forurenede jord
- Fortsættelse af eksportstrategi for vand

1. Sæt penge af til en ny renluft pakke, så arbejdet med at reducere luftforureningen ikke går i stå

Den første ren luft pakke "Ren luft til danskerne" så dagens lys i 2014. I 2018 blev der endnu engang tilføjet midler til området med udspillet "Sammen om en grønnere fremtid", men siden har det været småt med konkrete tiltag på luftområdet.

Problemerne er desværre ikke løst, og nye problematikker kommer til. Samtidig udvikler de teknologiske løsninger sig hele tiden. Dansk Miljøteknologi anbefaler derfor, at der på finansloven for 2024 afsættes midler til at lancere nye initiativer i form af en renluft pakke 3.0. Den kunne blandt andet indeholde:

- **Mere forskning i de allestedsværende PFAS kemikalier**, der formodes at udgøre en ligeså stor udfordring i luften som i vandet. Der er på nuværende tidspunkt ganske få studier, der undersøger kilderne til luftbåren forurening med PFAS forbindelser, men stofferne er fundet i regnvand, og man har identificeret stofferne i røggassen fra et affaldsforbrændingsanlæg i Umeå i Sverige.
- **Udbredelse af filtre til brændeovne**. Hittidige støtteordninger har fokuseret på skrotning af eksisterende brændeovne, men effekten af den ordning er omdiskuteret, da det ikke kan påvises, at de ildsteder, der skrottes, faktisk var i brug. Derfor bør indsatsen suppleres med rensning af brændeovnsrøgen. Elektrostatiske filtre mindsker antallet af partikler med 95% (fine og ultrafine partikler) og reducerer den totale partikelmasse med 70-75%. Vi foreslår at kommunerne forpligtes til at indføre forbud mod brænderøg i de tættest befolkede områder, hvis der ikke anvendes et filter. Det foreslås staten giver et kontant tilskud til et filter til boligejere i områder, hvor der indføres forbud.
- **Fortsættelse af Luftvisionen** og målet om en fordobling af eksporten af danske renluft løsninger inden 2030. Med de nyeste tal for eksporten er vi godt på vej, men indsatsen skal fortsat næres, hvis vi skal sikre, at vi kommer helt i mål.
- **Reetablering af svovl- og NOx-overvågning i Østersøen og Nordsøen**. Farvandene omkring Danmark er såkaldte lav-emissionszoner (ECA-områder) hvad angår svovl- og NOx udledninger, men for rederier er der rigtig mange penge at spare ved at snyde med reglerne, og håndhævelse til søs har traditionelt været en udfordring. Det er alvorligt, for svovl er sundhedsskadeligt for mennesker og uønsket i miljøet. Derfor skal overvågningsprogrammet af skibes svovl og NOx udledninger reetableres.

- **Udvidelse og opdatering af miljøzonerne**, så de i højere grad har effekt på luftforureningen fra ikke mindst transport og brændefyring. De nuværende fem danske miljøzoner er forældede, der er alt for lave krav til bilparken, og en lang række af undtagelser udhuler effekten.
- **For biogasanlæg skal der være krav om årlige totalmålinger af metan-emissioner**, så der er hånd i hanke med anlæggenes indsats for at leve op til målet om max. 1 % tab af metan. Det nuværende krav om lækagesøgning kan ikke stå alene, da målingerne intet siger om mængden af metan som slipper ud fra et biogasanlæg.

Forslag til økonomisk ramme: Med afsæt i de tidligere puljer foreslår vi, at der afsættes i omegnen af 150-200 mio. kr. over fire år.

2. Miljøteknologisk Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP) skal på niveau med sammenlignelige programmer

Hvert år uddeler det Miljøteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (MUDP) midler til udvikling, test og demonstration af miljøteknologiske løsninger inden for bl.a. vand, klimatilpasning, renere luft, bedre udnyttelse af ressourcer m.v.

Mange gode projekter har opnået støtte gennem tiden, og evalueringer har vist, at det er en god forretning for samfundet. Hver offentlig tilskudskrone kommer næsten tre gange igen i form af øget omsætning i de pågældende virksomheder.

Til trods for programmets vigtige formål og beviselige succes, er grundbevillingen i puljen relativt lille. I 2023 lå den på kun 27 mio. kr. Dertil kommer sædvanligvis en *ikke-garanteret* bevilling fra forskningsreserven, der senest sikrede puljen i alt 122 mio. kr. til uddeling.

Til sammenligning er Grønt Udviklings- og Demonstrationsprogram (GUDP) sikret en grundbevilling på ca. 180 mio. kr. årligt til grønne landbrugs løsninger indenfor fødevarerhvervet, og det Energiteknologiske Udviklings- og Demonstrationsprogram (EUDP) modtager en grundbevilling på ca. 214 mio. kr. årligt til energiteknologiske løsninger. Både GUDP og EUDP modtager lige som MUDP derudover også midler via Forskningsreserven, men med en helt anden vægtning i forhold til deres faste bevilling.

Da langt størstedelen af MUDP-puljen tildeles via forskningsreserven, er det aldrig givet, hvor mange midler virksomheder kan søge fra år til år. Det gør MUDP-puljen sværere at anvende, for innovative virksomheder har brug at kunne planlægge deres investeringer. Det tager tid at identificere muligheder, udvikle løsninger og skrive en god ansøgning. Dette harmonerer ikke med, at ca. 80 % af midlerne til MUDP tildeles via forskningsreserven i slutningen af året.

Økonomisk ramme: En opjustering af MUDP, så programmet kommer på højde med bevillingen til GUDP, skal ske i faser, så sekretariatet og kvaliteten af ansøgninger kan følge med. Det kunne udføres i følgende trin:

2024	2025	2026	2027
100 mio. kr.	150 mio. kr.	200 mio. kr.	270 mio. kr.

3. Begrænsning af udledningen af miljøfarlige stoffer til vandmiljøet og nye midler til oprensning af PFAS-forurenede jord

For at reducere udledningen af miljøfarlige stoffer til vandmiljøet, er det helt afgørende, at landets kommuner stiller de nødvendige krav til rensningsanlæggenes udledningstilladelser og overløb forårsaget af kraftig regn.

I udledningstilladelserne optegnes de vilkår, som anlæggene opererer på. Det vil sige krav til, hvilke stoffer der må udledes til vandmiljøet og i hvor høje koncentrationer. Både renseanlæg og overløb er omfattet af reglerne i *bekendtgørelse om udledning af visse forurenende stoffer*, der har til formål at regulere udledningen af miljøfarlige stoffer til vandmiljøet, så reglerne på området er ret klare. Ikke desto mindre er det et fåtal af alle udledningstilladelser, der rent faktisk stiller krav til rensning af miljøfarlige stoffer. Og de der gør, nævner kun tungmetaller.

Det skal der rettes op på, hvis Danmark skal gøre sig håb om at kunne leve op til målsætningen om god økologisk og kemisk tilstand i vores overfladevand og kystvande i henhold til vandrammedirektivet. Det vil ligeledes understøtte regeringens strategi for miljøfarlige stoffer og PFAS handlingsplanen, der forventes offentliggjort snarest. Sidst men ikke mindst vil det være et helt afgørende skridt i forhold til at leve op til EU's reviderede Byspildevandsdirektiv, der forventeligt kommer til at indeholde krav om et fjerde rensetrin for i hvert fald de største renseanlæg.

Fremadrettet bør alle udledningstilladelser underlægges revision hvert 6. år, og tilladelserne skal også inkludere de udledninger, der er knyttet til bypasset spildevand¹. Tidsintervallet flugter også med det krav, der forventeligt bliver en del af Byspildevandsdirektivet.

Forslag til økonomisk ramme: Det skal afklares, hvorvidt det vil få økonomiske konsekvenser for kommunerne, og dermed om det skal løftes ind i regi af økonomiaftalen.

DMT anbefaler endvidere, at der afsættes ekstra midler til jordforureningsområdet, så regionerne kan løfte de nye opgaver relateret til PFAS forurening på grunde, hvor der ikke er en forurener, der kan pålægges ansvaret. I disse tilfælde er det Regionerne, der har ansvaret.

Den samlede prioritering i hver region er en kompleks opgave, og for at undgå at regionerne bliver nødsaget til at nedprioritere andre forureninger, bør der afsættes særskilte midler til oprensning for PFAS til Regionerne ud over de ca. 450 mio. pr/år, der i dag er til jordforureningsområdet.

Forslag til økonomisk ramme: Den nuværende bevilling skal i første omgang øges med 100 mio. kr. om året til også at favne oprensning for PFAS. På sigt bør man skrue op for beløbet, men det er vigtigt, at tidsforløbet giver plads til kapacitetsopbygning i branchen. Der kan også med fordel afsættes flere midler til udviklingsprojekter. I år modtager regionerne 10 mio. kr. til demonstrationsprojekter for oprensning af jordforurening. Dog ville det være fordelagtigt at gøre scopet bredere, så regionerne også kan teknologiudvikle på f.eks. undersøgelsesmetoder, og så skal bevillingen gøres flerårig, så flere projekter kan sættes i gang, for der er mange gode idéer derude.

¹ F.eks. i forbindelse med voldsomme regnhændelser, hvor der kommer mere vand til renseanlægget end der er plads til i det biologiske rensetrin. Bypass kan også ske også ved planlagt vedligeholdelse.

4. Fortsættelse af eksportstrategi for vand

Vandteknologi er en vigtig dansk styrkeposition. På nuværende tidspunkt eksporterer danske virksomheder vandteknologiske løsninger for ca. 20 mia. kr. om året. Men ambitionerne er højere endnu, og med den nationale eksportstrategi for vandteknologi er der blevet sat et mål om, at den danske vandbranche skal være med til at løse verdens vand- og klimatilpasningsproblemer gennem en fordobling af den danske vandteknologiekseport til 40 mia. kr. i 2030.

Alligevel er eksportstrategien for vand kun finansieret til og med 2023.

Det står i kontrast til den markante markedsføring af danske vandløsninger, som myndighederne tydeligt satser på. I februar i år rejste en delegation bestående af 36 topchefer, to ministre og kongehuset tog til Indien for at gennemføre et større eksportfremstød med fokus på bl.a. vandforvaltning. Og på FN's vandkonference i marts deltog Danmark på ministerniveau.

Mange lande har store udfordringer på vandområdet, og efterspørgslen efter vandteknologi er større end nogensinde. OECD vurderer, at der på verdensplan skal investeres 3.000 mia. kr. årligt i 2018-2030, hvis verden skal leve op til FN's verdensmål på vandområdet.

Derfor skal vi holde os forrest i feltet – for lande som Belgien, Holland og Polen har ligeledes en stor eksport af vandteknologi, og vi kan hurtigt blive hægtet af.

Det er f.eks. bemærkelsesværdigt, at hvor Danmark oplevede en stigning i eksporten af vandteknologi på 19 % fra 2015-2021, så lå de tre ovennævnte lande med eksportstigninger på hhv. 31 %, 53 % og 67 %. Det er ligeledes værd at notere sig, at på trods af pæne vækstrater i de senere år, så har vareeksport af vandteknologi ikke haft helt samme vækstrate som den totale, danske vareeksport. Og opgørelser over eksporten viser, at Danmarks import af vandteknologier stiger hurtigere end vores eksport af selv samme. Så konkurrencen er hård, og vi risikerer at miste markedsandele; ikke mindst i lyset af den nyligt annoncerede amerikanske *Inflation Reduction Act*, der favoriserer amerikansk baserede virksomheder og løsninger.

En fortsættelse af eksportstrategien for vand er således helt afgørende, hvis vi ikke skal tabe flyvehøjde. Det har krævet mange års forskning og udvikling at oparbejde en dansk styrkeposition på vandteknologi, så den skal vi værne om. Danske virksomheder og rådgivere har masser at byde ind med, det er en positiv dagsorden at markere sig på internationalt, og det lønner sig i form af et markant bidrag til samfundsøkonomien.

Forslag til finansiering: Fra 2021-2023 var der afsat 65 mio. kr. til at implementere eksportstrategien. Strategien løber indtil 2030, så giver det mening at fortsætte finansieringen i hvert fald de næste fire år.